

Ένα εκπαιδευτικό Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα: «Τα φρούτα και τα λαχανικά στη Δημοτική μας Παράδοση»

Ευδοκία Βλάχου

Διευθύντρια 34^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αθηνών

Αγίας Ειρήνης 14 111 46 Γαλάτσι

vlachouevi@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η θεωρητική κατάρτιση για το περιβάλλον και την υγιεινή διατροφή και η απόκτηση περιβαλλοντικής συνείδησης και σωστών διατροφικών συνηθειών από τους μαθητές, μπορεί να αποτελέσει μέρος της μαθησιακής διαδικασίας και του πεδίου εργασίας σε κάθε τύπο σχολείου με τη χρήση κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων, για μια διεπιστημονική, διαθεματική προσέγγιση του θέματος. Στο πλαίσιο του προγράμματος αναπτύχθηκαν διάφορες δράσεις και δραστηριότητες των μαθητών μέσα στο σχολείο (δημιουργία σχολικού λαχανόκηπου) αλλά και στο ευρύτερο πεδίο εργασίας, το οποίο ήταν το κοντινό Άλσος του Προφήτη Ηλία, το Άλσος Βείκου, η λαϊκή Αγορά και διάφορα εργαστήρια τεχνιτών. Κύριος σκοπός του προγράμματος ήταν η καλύτερη διαθεματική γνωριμία των μαθητών με τα φρούτα και τα λαχανικά, καθώς επίσης να έρθουν σε επαφή με τη φυσιολατρία που εμπεριέχεται στη δημοτική μας παράδοση, διαμορφώνοντας, ταυτόχρονα, μια θετική περιβαλλοντική συνείδηση και ευαισθησία για την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα για τη σωστή διαχείριση των φρούτων και των λαχανικών.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Σχολικό Πρόγραμμα

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Δημοτική Μουσική Παράδοση, φρούτα, λαχανικά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η επιλογή του θέματος έγινε τόσο με περιβαλλοντικά κριτήρια όσο και με εκπαιδευτικά.

Περιβαλλοντικά: Γιατί το θέμα μας αναφέρεται στα φυτά της ελληνικής χλωρίδας και ειδικά στα φρούτα και τα λαχανικά του τοπικού μας περιβάλλοντος

Εκπαιδευτικά: Επειδή το θέμα μας μπορεί να αποτελεί μέρος της μαθησιακής διαδικασίας και του πεδίου εργασίας σε κάθε τύπο σχολείου με τη χρήση κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων, για μια διεπιστημονική, διαθεματική προσέγγιση του θέμα-

τος, δεδομένου ότι συσχετίζει τα φρούτα και τα λαχανικά με την ξένη και ελληνική μουσική παράδοση και ιδιαίτερα με τα δημοτικά μας τραγούδια.

Ειδικότερα:

Η σχέση του θέματος με πολλές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος και κυρίως με το μάθημα «Μελέτη Περιβάλλοντος»

Η εκδήλωση της επιθυμίας των μαθητών

Η καθημερινή επαφή των μαθητών με το αντικείμενο του θέματος

Η δυνατότητα να δράσουν στο τοπικό περιβάλλον και να το γνωρίσουν καλύτερα.

Η δυνατότητα σύνδεσης του σχολείου με την τοπική κοινωνία, με φορείς και πρόσωπα που έχουν σχέση με το θέμα

Η δυνατότητα να συλλέξουν και να γνωρίσουν τα παραδοσιακά τραγούδια που έχουν άμεση σχέση με τα φρούτα και τα λαχανικά, να τα τραγουδήσουν και να τα χορέψουν ταυτόχρονα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι άμεσοι εκπαιδευτικοί στόχοι που τέθηκαν ήταν γνωστικοί, κοινωνικοί, ψυχοκινητικοί, συναισθηματικοί και παιδαγωγικοί.

Αναλυτικότερα οι στόχοι αυτοί αποβλέπουν στο:

Να γνωρίσουν οι μαθητές τα φρούτα και τα λαχανικά της Ελληνικής γης, τη χρήση τους και τις θεραπευτικές τους ιδιότητες .

Να εντοπίσουν το κοντινό τους περιβάλλον (Άλσος Προφήτη Ηλία, Άλσος Βέικου) και να εθιστούν στην παρατήρηση και την έρευνα.

Να εξοικειωθούν με τη διεξαγωγή πειραμάτων

Να συσχετίσουν τα φρούτα και τα λαχανικά με την λαϊκή ελληνική και ξένη μουσική παράδοση και κυρίως με τα δημοτικά τραγούδια.

Να γνωρίσουν την προσφορά των φρούτων και των λαχανικών στην τοπική κοινωνία, στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό (τοπικά, εθνικά, παγκόσμια) ως προς την οικονομία, τη διατροφή, την υγεία και τον πολιτισμό(οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά)

Να παίζουν, να τραγουδήσουν, να χορέψουν και να εκφραστούν καλλιτεχνικά

Να συνειδητοποιήσουν την αλληλεξάρτηση των φρούτων και της ζωής

Να αποκτήσουν γνώσεις, στάσεις, κίνητρα και αίσθημα προσωπικής δέσμευσης για ατομική και προσωπική εργασία για την υλοποίηση σωστών τρόπων χρήσης και διαχείρισης των φρούτων και των λαχανικών

Να συμβάλλουν οι μαθητές στο άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Να εφαρμόσουν συλλογικές δράσεις για ευαισθητοποίηση του πολίτη

Να συλλέξουν το κατάλληλο υλικό, να το αξιολογήσουν, να το επεξεργαστούν αναπτύσσοντας επιστημονική νοοτροπία και ερευνητική ικανότητα.

Να διαμορφώσουν συναισθήματα και συμπεριφορές φιλικές προς το περιβάλλον και να υιοθετήσουν ένα θετικό προσωπικό κώδικα συμπεριφοράς ως προς το περιβάλλον και την υγιεινή διατροφή.

Να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά και να αναπτύξουν κριτική σκέψη και άλλες δεξιότητες.

Η εφαρμογή/αξιοποίηση/αξιολόγηση της εκπαιδευτικής μεθόδου και της συστημικής διαθεματικής συσχέτισης για την εφαρμογή της στη σχεδίαση, την οργάνωση και

την πραγματοποίηση εκπαιδευτικών, περιβαλλοντικών και Αγωγής Υγείας δραστηριοτήτων (μέθοδος project)

Ο τελικός και απώτερος εκπαιδευτικός σκοπός ήταν η δημιουργία ενός μαθητή/πολίτη ο οποίος να μπορεί να ευαισθητοποιηθεί σε περιβαλλοντικά και Αγωγής Υγείας θέματα/ζητήματα, τα οποία έχει προσεγγίσει και μέσα από ενδιαφέροντα και πρακτικές της ελληνικής λαϊκής δημοτικής παράδοσης αλλά και να έχει μάθει να δραστηριοποιείται και να δρα με μέθοδο και αποτέλεσμα.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η προσέγγιση είναι διεπιστημονική και διαθεματική. Ακολουθήθηκε η ερευνητική, επιστημονική εκπαιδευτική μεθοδολογία, με την πραγματοποίηση εκπαιδευτικών περιβαλλοντικών και Αγωγής Υγείας δράσεων και δραστηριοτήτων.

Η υλοποίηση του προγράμματος έγινε με: σχεδίαση, οργάνωση, αξιολόγηση και δημοσιοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων/δράσεων (project, Karl frey), μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας, στην αυλή του σχολείου, στο σχολικό κήπο, στα πεδία (Άλση, δασύλλια, στη λαϊκή αγορά, στα εργαστήρια ζαχαροπλαστικής κ.λπ.).

Αξιοποιήθηκαν μέθοδοι με τις οποίες οι μαθητές εργάστηκαν συμμετοχικά, συλλογικά, ερευνητικά, βιωματικά και αναζήτησαν, ανακάλυψαν, συνέλεξαν επεξεργάστηκαν και παρουσίασαν τις δικές τους ιδέες και απόψεις.

Συγκεκριμένα ακολουθήθηκαν τα εξής στάδια τα οποία εφαρμόζονται και στο βιβλίο των Φυσικών Επιστημών της Ε' και ΣΤ' τάξης, *Φυσικά-Ερευνώ και Ανακαλύπτω*.

Έναυσμα ενδιαφέροντος: Αναζητήθηκαν εναύσματα που προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών για σχετικές παρατηρήσεις και πληροφορίες (Το έναυσμα δόθηκε κάνοντας ένα περίπατο στο δασύλλιο του Προφήτη Ηλία και συζητώντας για τα κατεστραμμένα νεράντζια από μια πρόσφατη νεροποντή).

Προβληματισμός και παρότρυνση των μαθητών: για διατύπωση υποθέσεων και προαντιλήψεων ώστε να ενισχυθούν εποικοδομητικά οι ακριβείς προαντιλήψεις και να αρθούν οι εσφαλμένες. Ακόμη οι μαθητές στηρίχθηκαν σε προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες (δομητισμός) αναπτύσσοντας έτσι εκτενέστερα το θέμα και προσφέροντας τόσο νέες γνώσεις όσο και ευαισθητοποίηση σε θέματα που έχουν σχέση με τη χρήση και διαχείριση των φρούτων και λαχανικών.

Πειραματισμός (ερευνώ-ενεργώ πειραματίζομαι): Με την παρότρυνση του δασκάλου τους, οι μαθητές εργάστηκαν ομαδοσυνεργατικά καταμερίζοντας τις εργασίες: λήψη μετρήσεων, καταγραφή παρατηρήσεων, εκτέλεση πειραμάτων, επεξεργασία δεδομένων, αξιολόγηση των δεδομένων με τελική επιλογή και σύνθεσή τους, διατύπωση προτάσεων και εξαγωγή συμπερασμάτων. Έτσι οι μαθητές εξασφάλισαν την εμπέδωση και οδηγήθηκαν στη γενίκευση και στη μεταφορά της γνώσης στην καθημερινή τους ζωή.

Παράλληλα αξιοποιήθηκαν και άλλες μέθοδοι-τεχνικές: Αναζήτηση πληροφοριών και επικοινωνία με ειδικούς επιστήμονες (βοτανολόγους, γεωπόνους, κηπουρούς). Έρευνα σε βιβλιοθήκη. Έγιναν εργασίες πεδίου (σχολικός κήπος, Άλσος Βέικου), ενημερωτικές επισκέψεις, εκπαιδευτικά παιχνίδια, τεχνικές κατασκευών, θεατρικά παιχνίδια ή παιχνίδια ρόλων (Άλκηστις).

Ακόμα έγινε χρήση νέων τεχνολογιών, προετοιμασία και συμπλήρωση ερωτηματολογίων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ/ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Για την υλοποίηση των στόχων του προγράμματος σχεδιάστηκαν, οργανώθηκαν πραγματοποιήθηκαν οι εξής δραστηριότητες:

Οι μαθητές **χωρίστηκαν σε ομάδες** (Φρούτα και λαχανικά). Έκαναν ταξινόμηση-ονομασία των φρούτων και των λαχανικών, συγκρίσεις ομοιοτήτων και διαφορών. **Βρήκαν** γυναικεία ονόματα που αναφέρονται στα φρούτα (Λεμονιά, Μηλιά, Πορτοκαλένια κ.ά)

Επισκέφτηκαν το διπλανό δασύλλιο και τη γειτονιά φωτογραφίζοντας και καταγράφοντας τα δέντρα που παράγουν φρούτα. Επίσης επισκέφτηκαν τους μικρούς κήπους του Περισού (γύρω από το σχολείο) με τη συνοδεία ειδικού βοτανολόγου και ενός κηπουρού από τους οποίους πήραν και συνέντευξη. Σε κάθε φυτό με φρούτα, οι μαθητές κρέμασαν ένα καρτελάκι με το όνομά του που φιλοτέχνησαν μόνοι τους. Και βέβαια δεν ήταν λίγα τα φυτά που παράγουν φρούτα στη γειτονιά του σχολείου (συκιές, λεμονιές, νεραντζιές, σκαμνιές, ελιές κ.λπ.). Τα αποτελέσματα της εργασίας αποτυπώθηκαν πάνω σε ένα ταμπλό.

Πειράματα με τη βοήθεια Γεωπόνου. Με την επίσκεψη γεωπόνου στο σχολείο έγινε σχετική συζήτηση και πειράματα που αφορούν το είδος του χώματος που χρησιμοποιείται σε κάθε φυτό. Διαφορετικό χώμα θέλουν τα λαχανικά διαφορετικό χώμα τα οπωροφόρα δέντρα λεμονιά, πορτοκαλιά κ.λπ, κατανοώντας έτσι οι μαθητές τα χημικά στοιχεία και την αξία τους που εμπεριέχονται στο κάθε χώμα.

Επίσκεψη μαθητών στη λαϊκή αγορά όπου είχαν τη δυνατότητα να συζητήσουν με τους παραγωγούς-πωλητές, να παρατηρήσουν, να ρωτήσουν και να αγοράσουν. Επιστρέφοντας στο σχολείο με το καλάθι τους γεμάτο φρούτα και λαχανικά δημιούργησαν φυσικούς χυμούς και σαλάτες φρούτων, μαθαίνοντας ταυτόχρονα για τις βιταμίνες και τις αξίες των φρούτων και των λαχανικών, μνημόνοι, έτσι, αβίαστα, στην υγιεινή διατροφή. **Μελέτη** της αξίας, της χρήσης και των θεραπευτικών ιδιοτήτων συγκεκριμένων λαχανικών και φρούτων.

Παρασκευή και δοκιμή αφεψημάτων από φρούτα και λαχανικά.

Παρασκευή ποτών, μαρμελάδων και γλυκών από φρούτα. (Δημιούργησαν γλυκά του κουταλιού από αγγούρια και καρπούζια με τη βοήθεια της υπεύθυνης του κυλικείου και δοκίμασαν όλοι οι μαθητές απ' αυτά).

Προτάθηκε από μαθητές η δημιουργία σχολικού κήπου με λαχανικά όπου όλοι θα έχουν ενεργή συμμετοχή στο φύτεμα, σκάλισμα, πότισμα, συγκομιδή διδασκόμενοι ταυτόχρονα τη διατήρηση, τη συντήρηση, την περιποίηση και φροντίδα τους με άξονες τις κλασικές μεθόδους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (μέθοδος project, επίλυση προβλήματος). Φύτεψαν φράουλες, βασιλικό, μελιτζάνες, καρότα, αγγούρια, κολοκυθάκια, κρεμμυδάκια κ.λπ. Τα παραγόμενα προϊόντα προτάθηκαν για τις εξής δράσεις: Να διατεθούν σε κάποιες οικογένειες του σχολείου που έχουν οικονομικό πρόβλημα, να γίνει αναζήτηση παραδοσιακής μαγειρικής ενημερώνοντας για τη διατροφική αξία των λαχανικών δημιουργώντας και διάφορες σαλάτες, ενώ ο βασιλικός που φύτεψαν οι μαθητές χρησιμοποιήθηκε την ημέρα του Αγιασμού.

Τα φρούτα μέσα από την ποίηση: Οι μαθητές γνώρισαν τα φρούτα και τα λαχανικά μέσα από την ελληνική ποίηση. Έκαναν ανθολόγηση ποιημάτων με φρούτα. Διάβασαν και έμαθαν ότι ο Δροσίνης, ο Παπαδιαμάντης, ο Ελύτης, ο Βρεττάκος, ο

Ρίτσος κ.ά. ύμνησαν στα ποιήματά τους τα φρούτα και τα λαχανικά γράφοντας και διαβάζοντας στην τάξη μερικά από αυτά όπως φαίνονται και στο συστημικό διάγραμμα.

Καταγραφή μηνυμάτων, παροιμιών και αινιγμάτων, μύθων που αναφέρονται σε φρούτα και λαχανικά. Όπως επίσης σπαζοκεφαλίες, πάζλ, παιχνίδια λογικής, σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα, ακροστιχίδες, παρομοιώσεις (κίτρινος σαν το λεμόνι) συγγραφή κειμένου με τις ωφέλειες των φρούτων και των λαχανικών.

Έκθεση φωτογραφίας, έργων τέχνης μεγάλων ζωγράφων, **συλλογή** και **έκθεση** κεντημάτων και υφαντών με θέμα τα φρούτα.

Παρουσίασαν τα παραδοσιακά δρώμενα «φρουτολαχανοθεραπεία» και «για ένα ζευγάρι ρόδα» και χόρευαν «τα κουκιά». Δραματοποίησαν το έθιμο της Πιρπιρούνας στολίζοντάς την με κλαδιά ροδιάς, λεμονιάς, μηλιάς, βασιλικού και άλλων λαχανικών.

Ανάγνωση –ακρόαση λογοτεχνικών κειμένων, παραμυθιών (το φρουτολαχανοχώρι), εθίμων- παραδόσεων και μια μεγάλη δημιουργία από λαχανοστιχάκια.

Έγινε προσδιορισμός των εποχιακών φρούτων και λαχανικών κατά μήνα.

Δημιουργία παραμυθιού από τα ίδια τα παιδιά, τα οποία έπλασαν και φρούτα με πηλοπλαστική και με αυτά στόλισαν την αίθουσα. Ακόμη, φιλοτέχνησαν 380 σελιδοδείχτες με σχετικά μηνύματα και παραστάσεις από φρούτα και λαχανικά και τα έκαναν διανομή σε όλους τους μαθητές των δυο σχολείων.

Δημιουργία επιτραπέζιων σουπλά με παραστάσεις από φρούτα και σαλάτες υιοθετώντας έτσι υγιεινές διατροφικές συνήθειες.

Διανομή έντυπου υλικού.

Ήρθαμε σε επαφή με το Υπουργείο Ανάπτυξης και τροφίμων το οποίο ανταποκρίθηκε στο κάλεσμά μας και μας προμήθευσε με έντυπο υλικό σχετικά με τα φρούτα και τα λαχανικά και τη φροντίδα και την ανάπτυξή τους. Μέσα από τη δραστηριότητα αυτή έμαθαν οι μαθητές τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσονται τα φυτά για να δώσουν τα φρούτα και πώς να τα φροντίζουν, να τα καλλιεργούν και να προστατεύουν τον περιβάλλοντα χώρο στον οποίο ζουν. **Έγινε** διανομή του έντυπου υλικού σε όλους τους μαθητές του Σχολείου.

Καταγραφή παραδοσιακών τραγουδιών

Οι μαθητές μετά από έρευνα σε βιβλία, σε ψηφιακούς δίσκους, σε κασέτες, σε μουσικά περιοδικά καθώς και από την προφορική παράδοση των προγόνων τους (παππούδων και γιαγιάδων), συνέλεξαν ένα πλήθος από παραδοσιακά τραγούδια που είχαν αναφορές σε φρούτα και λαχανικά. Ένα τραγούδι για κάθε φρούτο και λαχανικό, όπως το «μήλο μου κόκκινο», η «κοντούλα λεμονιά», η «Μηλίτσα»κ.ά.

Η ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Στο χώρο του σχολείου πραγματοποιήθηκε μουσική εκδήλωση η οποία πλαισιώθηκε με αφηγήσεις – απαγγελίες των μαθητών, θεατρική παράσταση διηγήματος των μαθητών και Παραδοσιακού Χορούς, από τους μαθητές του Σχολείου καθώς και από το χορευτικό συγκρότημα του Κέντρου Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού. Οι μαθητές ήρθαν σε ζωντανή επαφή με τη Δημοτική μας παράδοση ακούγοντας, τραγουδώντας και χορεύοντας **μόνο** τραγούδια που αναφέρονται στα φρούτα και στα λαχανικά. Ειδικότερα, η πλούσια και πολυποικίλη ύλη της μουσικοποιητικής μας παράδοσης που αναφέρεται στα

δένδρα, στα λαχανικά και στα φρούτα μπορεί να αναδείξει πολλές πλευρές του θέματος κατά τη μαθησιακή διαδικασία με διάφορες δράσεις.

Ένα πλήθος τραγουδιών του γάμου, του θρήνου, του πολέμου, της σποράς, της άνοιξης, του θέρους, του τρύγου, αποκριάτικα, κλέφτικα, ηρωικά και πολλά άλλα αναφέρονται στα φρούτα, στα λαχανικά και στο συμβολισμό τους καθώς και την αλληγορική τους σημασία που είναι διαφορετική κάθε φορά σε κάθε τραγούδι.

Πέρα από τους συμβολισμούς αυτούς και την ιδιαίτερη σημασία τους, τα φρούτα και τα λαχανικά έχουν τη δική τους διατροφική αξία σε κάθε Υγιεινή διατροφή, την οποία πρέπει να κατανοήσουν οι μαθητές, μέσα και από το δημοτικό τραγούδι.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν καταξιωμένοι επιστήμονες και καλλιτέχνες, μουσικοί και τραγουδιστές όπως ο κ. Βασίλης Σμάνης, η κ. Γιώτα Βέη, ο κ. Νίκος Φιλιππίδης, ο κ. Θοδωρής Τασούλας, ο κ. Γιάννης Παυλόπουλος κ.α Στην ίδια εκδήλωση ο κάθε μαθητής απήγγειλε και ένα -σχετικό με τα φρούτα και τα λαχανικά- παραδοσιακό τραγούδι. Μέσα από αυτήν την εκδήλωση αναδείχθηκε και το μουσικό ταλέντο ορισμένων μαθητών.

Τη μουσική επιμέλεια των τραγουδιών ανέλαβε η καθηγήτρια της Μουσικής κ. Τουμπακάρη Βασιλική η οποία μάλιστα δίδαξε στους μαθητές και μερικά πολύ παλιά δημοτικά τραγούδια αναφερόμενα στα φρούτα τα οποία κυκλοφόρησαν σε cd για πρώτη φορά τον προηγούμενο χρόνο. Για τα τραγούδια αυτά έγινε ειδική προετοιμασία και ειδικά μαθήματα εκμάθησης χορών από την καθηγήτρια της Φυσικής Αγωγής κ. Βηλαρά Αθανασία, τα οποία και παρουσίασαν σε ειδική χορευτική παράσταση ντυμένοι όλοι οι μαθητές με παραδοσιακές φορεσιές. Θερμές ευχαριστίες και στις δυο εκπαιδευτικούς για την αγάπη και τη φροντίδα που επέδειξαν στην υλοποίηση του προγράμματος.

Παρακολούθηση σε VIDEO παλιότερης μουσικής εκδήλωσης με διακεκριμένους βιολονίστες για τη γνωριμία των μαθητών με τη σύγχρονη και κλασική εποχή ακούγοντας τραγούδια μεγάλων δημιουργών που έχουν σχέση με τα φρούτα (Beethoven, Vivaldi, Sopen).

ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση του προγράμματος και των αποτελεσμάτων ακολούθησε τρία βασικά μεθοδολογικά στάδια.

Πρώτα έγινε μια αρχική διερευνητική / διαγνωστική αξιολόγηση με την διερεύνηση των αναγκών και τον προσδιορισμό του επιπέδου των μαθητών γύρω από το θέμα που ασχολήθηκαν. Ειδικότερα οι αρχικές τους γνώσεις αξιολογήθηκαν από το δάσκαλο με παιχνίδι γνώσεων φτιάχνοντας καρτελίτσες πάνω στις οποίες τυπώθηκαν προτάσεις για τα φρούτα και τα λαχανικά και οι μαθητές συμφωνούσαν ή διαφωνούσαν με τα αναγραφόμενα.

Μετά το παιχνίδι γνώσεων ακολούθησε μια Διαμορφωτική αξιολόγηση με επαναπροσδιορισμό των στόχων και ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα από μια συστηματική σχετική γλωσσολογική διερεύνηση και κατάρτιση ενός ειδικού γλωσσάριου αφού προέκυψε ότι οι μαθητές είχαν ελλείψεις γλωσσολογικές γνώσεις σχετικά με την ονοματολογία των λαχανικών και φρούτων.

Η τελική αξιολόγηση έγινε με τη συμπλήρωση ειδικού ερωτηματολογίου από τους μαθητές από το οποίο προέκυψε αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα και Αγωγής Υγείας. Έγινε επίσης αξιο-

λόγηση με τη δημιουργία και συμπλήρωση λεκτικών παιχνιδιών (ακροστιχίδες, σταυρόλεξα κ.λπ.).

Σημαντική ήταν και η αυτοαξιολόγηση που έγινε από τους ίδιους τους μαθητές σε μια τελική συζήτηση για την κατανόηση από τους ίδιους της επίτευξης ή όχι των στόχων του προγράμματος, όπου περιέγραψαν οι ίδιοι τις αλλαγές στις στάσεις τους και τις συμπεριφορές τους.

Τέλος έγινε η αξιολόγηση των φακέλων των μαθητών από όπου προέκυψε η πληρότητα γνώσεων περιβαλλοντικών και Αγωγής Υγείας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οι μαθητές συμμετείχαν σε μια βιωματική διαδικασία μάθησης

Απέκτησαν αξιόλογη συνείδηση σε θέματα διατροφής αφού ευαισθητοποιήθηκαν ιδιαίτερα στη διατροφή με φρούτα και λαχανικά.

- Ήρθαν σε επαφή με την μουσική λαϊκή και δημοτική παράδοση, μυήθηκαν στην υγιεινή διατροφή, έγινε εξάσκηση προφορικού λόγου παραγωγή γραπτού λόγου.

Ο αντίκτυπος στην τοπική κοινωνία ήταν σημαντικός. Η διάχυση του προγράμματος έγινε με την έκδοση ειδικών εντύπων με σχετικές δημοσιεύσεις στον τοπικό και περιοδικό τύπο (εφημερίδα Γραμμή και περιοδικό Χοροστάσι). Σχετικό δημοσίευμα με κριτική για την Πολιτιστική Εκδήλωση (που είχε ως σκοπό να αναδειχθεί ο κοινωνικός, ψυχαγωγικός και μορφωτικός χαρακτήρας του Σχολείου που συνδέεται άμεσα με την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα, τα τραγούδια και τους παραδοσιακούς χορούς της πατρίδας μας) που έγινε στο σχολείο υπάρχει στο περιοδικό ΧΟΡΟΣΤΑΣΙ, τεύχ. 31, *Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2012*.

Επίσης με εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και αφίσας Αγωγής Υγείας που αναρτήθηκαν στο σχολείο. Ιδιαίτερη ικανοποίηση δημιουργήθηκε στους γονείς από την αλλαγή των διατροφικών συνηθειών αφού σε κάθε διάλειμμα έτρωγαν τα φρούτα τους. Μάλιστα αυτό φάνηκε και έμπρακτα όταν ο σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων προσέφερε κάθε βδομάδα φρούτα για τα παιδιά του σχολείου.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

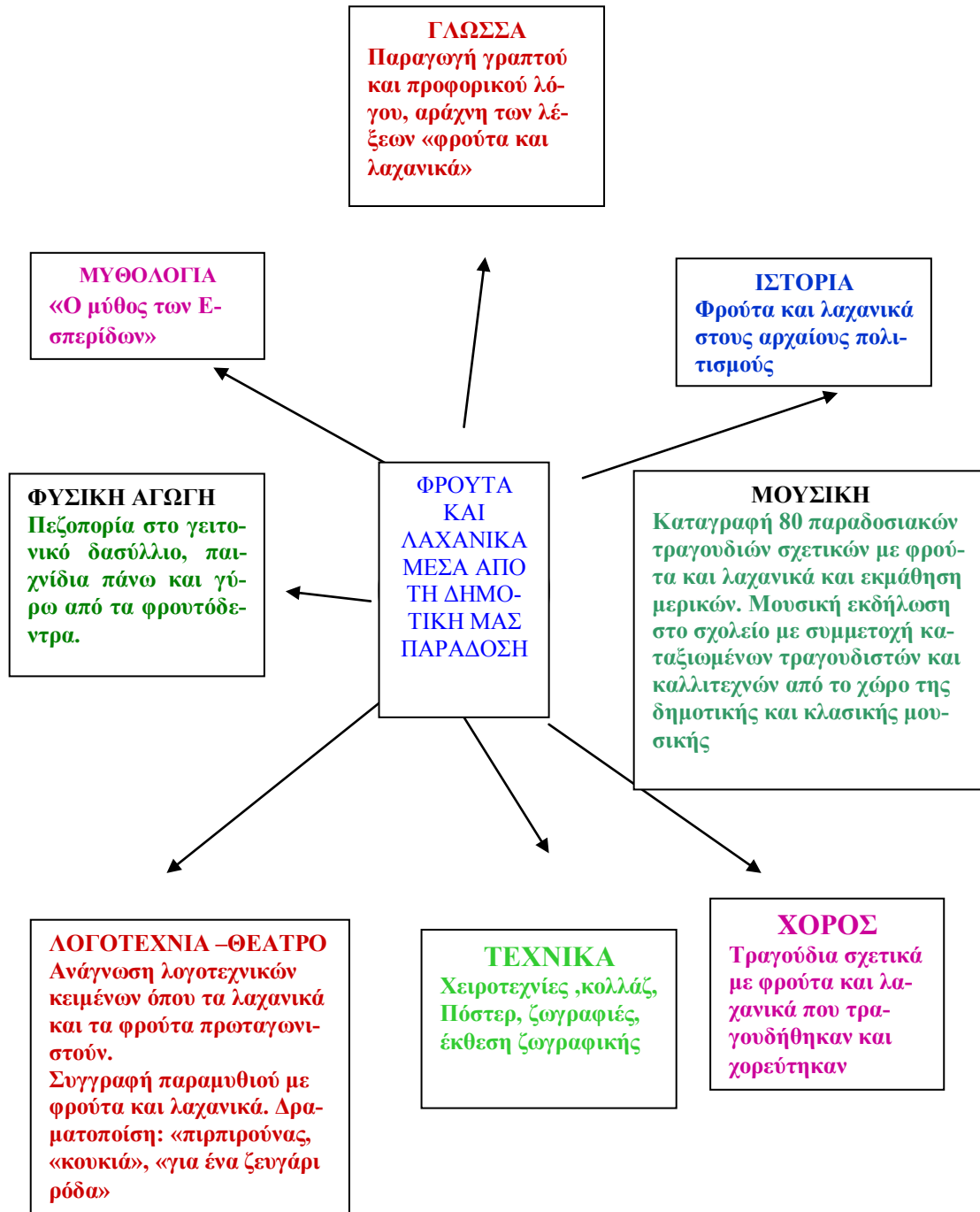
Να ενταχθεί το δασύλλιο του Προφήτη Ηλία στο σχολικό πρόγραμμα ως χώρος περιπτώσιακής εκπαίδευσης, άθλησης, περιπάτου και αναψυχής.

Να ενταχθούν στην καθημερινή διατροφή τα φρούτα και τα λαχανικά, πράγμα που υλοποιήθηκε αφού καθιερώθηκε μια μέρα την εβδομάδα ως μέρα φρουτοφαγίας.

Να εμπλουτίζεται κάθε χρόνο ο σχολικός μας κήπος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Για την εξασφάλιση της πληρέστερης δυνατής διαθεματικότητας και ολιστικότητας σε κάθε δραστηριότητα/δράση στο βήμα «υποθέσεις» της μεθοδολογίας σχεδιάστηκε ένα σχετικό διάγραμμα στο οποίο έγινε με συστημική ανάλυση η εξακτίωση του θέματος στα παρακάτω μαθήματα: Φυσική (μορφές ενέργειας και μετατροπές) Γλώσσα (σχετικά κείμενα από το ανθολόγιο ή κάποια άλλα λογοτεχνικά κείμενα), Ιστορία (ο άνθρωπος γεννιέται καλλιεργητής. Η οικονομία των τροφίμων ή η υπερπαραγωγή τροφής σε ένα μέρος του κόσμου και η έλλειψη σε κάποια άλλα μέρη), Μουσική, Φυσική Αγωγή, Λογοτεχνία Θέατρο, Χορός, Τεχνικά Μυθολογία, Θρησκευτικά

34ο Δημοτικό σχολείο Αθηνών
Χαλκοματάδων 42 Περισσός
Τηλ. 210 2516637

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

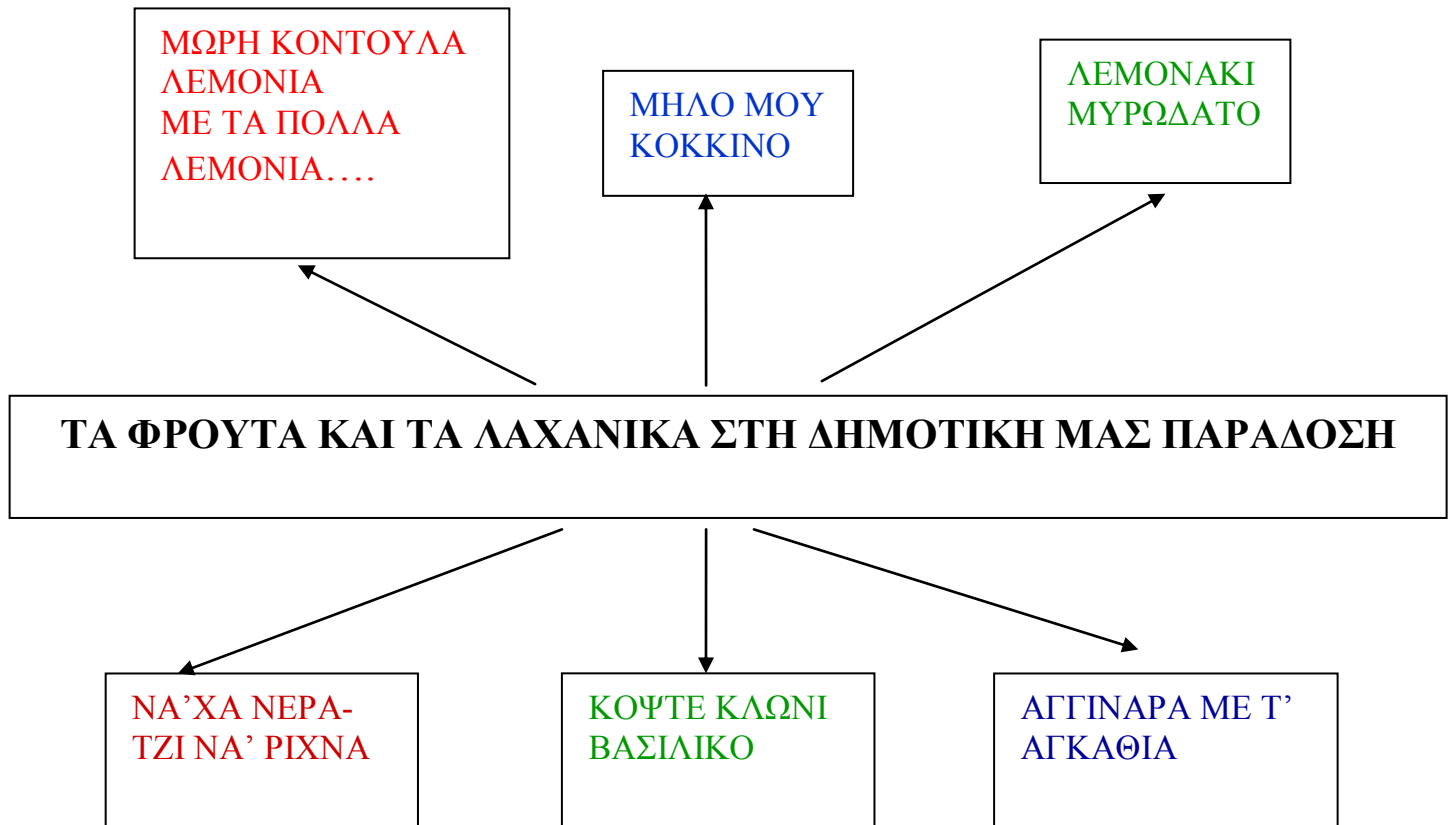

Πρόγραμμα Περιβαλ/κής Εκπαίδευσης-Αγωγής Υγείας
Περιβάλλον-Υγιεινή Διατροφή
«Φρούτα και Λαχανικά μέσα από τη Δημοτική μας Παράδοση»

Σας προσκαλούμε με χαρά στη Μουσική Εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί στις 18 Μαΐου 2012 ημέρα Παρασκευή και ώρα 19:30 στον αύλιο χώρο του Σχολείου μας από μαθητές της Γ τάξης με συνοδεία Παραδοσιακής ορχήστρας

Λαούτο: Βασίλης Σμάνης
Βιολί: Γιάννης Παυλόπουλος
Κλαρίνο: Θοδωρής Τασούλας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Θεοφιλίδης Χρ (2002), Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας, εκδ. Γρηγόρη Αθήνα.
- ΚΠΕ Αργυρούπολης (1997), το δάσος το περιαστικό πράσινο, Αργυρούπολη.
- Χρυσοστομίδου Φ(2002) ,Άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ως μέσον εκσυγχρονισμού της σχολικής πράξης στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, Πρακτικά συνεδρίου επιμέλεια Παπαδημητρίου Βασιλική, Λάρισα.
- Ματσαγγούρας Η.(2000) Διαθεματικότητα στη σχολική γνώση, εκδ.Γρηγόρη, Αθήνα.
- Ματσαγγούρας Η. (2003) Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, εκδ.Γρηγόρη, Αθήνα.
- Φυσικά, Ερευνώ και ανακαλύπτω, Ε, ΣΤ τάξη του Δημοτικού , ΟΑΕΔ.
- Modolo, A. (χ.χ.). «Αγωγή Υγείας: στόχοι και μέθοδοι». Στο: ΥΥΠ & ΥΝΓΑ, *Αγωγή Υγείας*. Αθήνα, σ. 15-16.
- Χοροστάσι για τον πολιτισμό και την παράδοση, τριμηνιαία έκδοση του Κέντρου Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού.
- Σκουτεράς Π.(2003) Από τις πηγές των τοπικών μας παραδόσεων.
- Νικόλαος Πολίτης α)τόμος εκδ.οργ. «ΕΡΓΑΝΗ»,1965.
- Μάτσης Π.(2001)Τσαμαντιώτικα Δημοτικά Τραγούδια εκδ.αδελφότητας Τσαμαντιωτών Αθήνας.
- Φλογαΐτη (2003) Σχεδιασμός και παραγωγή παιδαγωγικού υλικού.
- Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Πρακτικά Πανελλήνιου Συμποσίου εκδ. Λιβάνη.
- Helm, J. H.- Katz L. (2002). (μεταφ. Βεργιοπούλου Α.) *Μέθοδος Project και Προσχολική Εκπαίδευση-Μικροί Ερευνητές*. Χρυσοφίδης Κ. Κουτσοβάνου Ε. (επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.(Πρόλογος).
- Κουτέπας Ν. et al.,(1992) Εργαστήριο ανθοκομίας –κηποτεχνίας, Ευγενίδειο Ίδρυμα , Αθήνα
- Δημητράκης Κ.Γ,(1998)Λαχανοκομία Αγροτύπος, Αθήνα.
- Farthing D.& G.,(1994) Πρακτικός σχεδιασμός κήπων Δ.Γαρταγάνης, Θεσσαλονίκη.
- Frey, K. (1993). *Η μέθοδος Project* (μτφρ. Κ. Μάλλιου). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Dewey, J. (1980). *Experience and Education*. (μτφρ. Α. Πολενάκης). Εκδ. Αθήνα: Γλάρος.
- Dewey, J. (1980). *The school and society*. (μτφρ. Μ. Μιχαλοπούλου). Αθήνα: Εκδ. Γλάρος.
- Dewey, J. και Kilpatrick, W. H. (1935). *Der Projektplan, Crundlegung und Praxis*. Weimar.